

Nr 26.

Ankom till riksdagens kansli den 4 mars 1919 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående införande av statorparsystem å större egendomar. (2:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad motion, nr 76, har herr *Olsson* i Kullenbergs-torp *m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande reformering av arbetsförhållandena på de större kronoegendomarna genom införande av statorparsystemet samt främjande av detta systems införande även på större enskilda egendomar, och att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan giva anledning.

Till stöd härför har åberopats den motivering, som förekommer i en av samma motionärer vid innevarande riksdag inom andra kammaren väckt motion, nr 71, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående effektiva åtgärder för den självägande bondebefolkningens bevarande vid jordbruket. Däri anföres, bland annat, följande:

»Den viktigaste frågan, som här framställer sig, är arbetarfrågan. Vi tro, att dess lösning borde ske efter den linje, som torpkommissionen för flera år sedan utstakade, nämligen övergång från stataresystemet till det s. k. statorparsystemet. På samma gång som detta sistnämnda tillförsäkrar egendomarna tillgång till stadig arbetskraft, tillgodoser det arbetarnas intressen och trevnad genom egen, god bostad med tillhörande jordområde samt lämpliga naturaförmåner jämte den kontanta lönen. Jordområdets storlek bör icke schematiskt fixeras utan få bero på förhållandena i varje särskilt fall. På somliga orter kan vara ändamålsenligt, att statorparen huvudsakligen använder sin jordlott till trädgårds-skötsel och får sin behövliga mjölk som del av staten, på andra orter åter kan vara lämpligt att han sättes i stånd hålla egen ko. Det synes

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 10 saml. 16 häft. (Nr 26.)

oss, som borde staten först och främst på sina egna större egendomar gå i spetsen och visa statorparensystemets nytta. Dessutom borde staten genom sina organ för jordbrukets främjande kunna utöva en rådgivande och upplysande verksamhet för systemets införande på de enskilda egendomarna.»

Utskottet.

Utskottet är däri till fullo ense med motionärerna, att jordbrukets arbetarfråga är av den allra största betydelse. Frågans lösning har emellertid visat sig synnerligen svår och hava i detta syfte framlagts åtskilliga förslag. Motionärerna hava nu för sin del förordat det av torpkommissionen på sin tid framlagda förslaget till införande mera allmänt av det s. k. statorparensystemet.

Utan att taga ställning till lämpligheten härav vill utskottet emellertid erinra om den kort före innevarande riksdags början enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande av chefen för justitiedepartementet tillkallade stora jordkommissionen, till vars behandling nu förevarande fråga även torde höra. Enligt vad bemälde departementschef vid sin hemställan hos Kungl. Maj:t om sagda bemyndigande till statsrådsprotokollet anfört, skall det nämligen ankomma på kommissionen att utreda vilka åtgärder, som kunna befinnas lämpliga för förbättrande av lantarbetarnas ställning, i den mån denna fråga kan anses äga samband med de spörsmål, som i övrigt tillhöra kommissionens bedömande. Då jordkommissionens utredning synes böra avvaktas, innan frågan tages under riksdagens omprövande, får utskottet hemställa,

att förevarande motion ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 4 mars 1919.

På jordbruksutskottets vägnar:

RAOUL HAMILTON.

Närvarande: Herrar greve Hamilton, Ericsson Aaby, Holmquist, greve Wachtmeister, Barthelson, Nilsson, Öberg, Sjöblom, Olsson, Johansson i Uppmälby, Sävström, Welander, Magnusson, Hegardt och Andersson i Knapasjö.